

УДК 378.147.091.313:81'243

Каптур С. І.

ORCID 0000-0001-8683-1443

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: lanagirrl@gmail.com

Полулях Я. Ю.

ORCID 0000-0002-1405-3475

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: yana.polulyakh@gmail.com

Ташлик С. В.

ORCID 0000-0001-7950-2545

Викладач кафедри іноземних мов,
Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: svetik.tashlyk@gmail.com

РОЛЬ ПРОЕКТНОГО МЕТОДУ В НАВЧАННІ ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито суть проектного методу навчання та важливість його впровадження під час навчання ділової англійської мови у закладах вищої освіти. Зважаючи на сучасний особистісно-зорієнтований підхід у навчанні, запровадження проектного методу в закладах вищої освіти вважаємо невід'ємним компонентом освітнього процесу, оскільки він сприяє розкриттю індивідуальних науково-дослідницьких здібностей кожного студента.

Метою статті є аналіз доцільності використання проектного методу в навчанні ділової іноземної мови в закладах вищої освіти.

Методологія. Для отримання найбільш значущих результатів дослідження застосовано методи теоретичного аналізу, зіставлення, моделювання, систематизації та узагальнення.

Наукова новизна. У статті окреслено особливості та переваги методу проектів під час навчання ділової англійської мови. Запропоновано зразок проекту з теми «Advertising».

Висновки. Метод проектів є актуальною темою для багатьох науковців. Досліджуються особливості та етапи проектного методу, визначаються нові види проектів та вивчаються закономірності впровадження цього методу в навчання іноземних мов. Виокремлено критерії готовності студентів до роботи над проектами, а також критерії оцінювання проектів викладачем. Доведено, що невід'ємним компонентом проектної діяльності є роль викладача як координатора роботи студентів. Проаналізовано роль проектного методу та доведено доцільність його впровадження в навчанні ділової іноземної мови. Запропоновано та детально охарактеризовано зразок проекту з теми «Advertising»: зазначено мету, результат (формування навичок і вдосконалення вмінь) та представлено детальний алгоритм виконання проекту. Перспектива подальших досліджень полягає в розробленні технології поєднання проектного методу з іншими методами творчої діяльності в межах курсу «Ділова іноземна мова».

Ключові слова: проектний метод, науково-дослідницькі здібності, ділова іноземна мова (англійська).

Постановка проблеми. В умовах реалізації особистісно-орієнтованого навчання в закладах вищої освіти (ЗВО) актуальним для викладачів є впровадження таких методів, які б давали можливість розвивати не тільки комунікативні та соціокультурні навички майбутніх фахівців із ділової іноземної мови, але й допомагали формувати творчі та науково-дослідницькі здібності в процесі навчання. Одним із таких методів є проектний метод. Він дозволяє студентам реалізувати лексичні, граматичні та комунікативні вміння й навички, оскільки передбачає не лише індивідуальні, а й парні та групові види роботи. Крім того, проектний метод підвищує рівень мотивації студентів, надає можливість урахувати їх індивідуальні особливості та підвищити ефективність самостійної роботи, удосконалити рівень іншомовної компетентності в усному та писемному мовленні. Проектний метод активізує логічне та критичне мислення, творчі здібності студентів, сприяє розвитку дослідницько-пошукових умінь.

Особливості застосування проектного методу в навчанні іноземної мови висвітлювалися в працях багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Так, опису основних особливостей та характеристик методу проектів присвячені дослідження С. Естера, Г. Картера, В. Кілпатріка, Г. Томаса, Д. Фред-Бути та інших. Визначенням різноманітних видів проектів займалася Є. Полат. Особливості впровадження проектного методу в навчання іноземних мов досліджували Е. Арванітопуло, Н. Бориско, М. Буханкіна, А. Вдовиченко, І. Дичківська, О. Дем'яненко, О. Житнікова, О. Коберник, М. Моїсеєва, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський, В. Титова, Н. Шевчук, С. Ящук та інші.

Метою статті є розкриття сутності методу проектів, його особливостей та видів; аналіз ефективності застосування проектного методу в навчанні ділової іноземної мови в ЗВО.

У процесі наукового дослідження використано комплекс різноманітних методів, зокрема: теоретичний аналіз науково-методичної літератури – для визначення стану розробленості зазначеної проблеми та перспектив її подальшого дослідження й особливостей практичного впровадження методики; зіставлення – для порівняння поглядів учених на досліджувану проблему; моделювання – для розроблення системи застосування цього методу в навчанні іноземної мови; систематизації та узагальнення – для формулювання висновків.

Результати дослідження. Одним із найбільш ефективних методів навчання іноземної мови є метод проектів. Незважаючи на те, що цей метод не новий, у контексті впровадження комп'ютерних технологій та реалізації дистанційного навчання в ЗВО його застосування набуває актуальності. Дослідники пропонують такі трактування терміну «проектний метод»:

– це не алгоритм, що складається із чітких етапів, а модель творчого мислення й прийняття рішень [1, 232];

– дидактична категорія, що визначає систему прийомів і способів оволодіння певними практичними або теоретичними знаннями, тією або іншою діяльністю [7, 520];

– це спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність студентів-партнерів, яка має спільну мету, узгоджені методи, засоби діяльності, що спрямована на досягнення спільного результату з розв'язання спільної проблеми, яка має значущість для учасників проекту [5].

Як і будь-яка навчальна діяльність, реалізація проектного методу має відбуватися за певним алгоритмом. Так, О. Коваль виокремлює такі етапи:

1. Організаційно-підготовчий. На цьому етапі відбувається визначення теми, цілей і завдань проекту; формується робоча група та розподіляються обов'язки між її учасниками (якщо це парна чи групова діяльність). Студенти обирають методи та прийоми реалізації проектного завдання. Мета викладача на цьому етапі – мотивація навчальної діяльності студентів.

2. Пошуково-дослідницький. На цьому етапі безпосередньо здійснюється пошук інформації з обраної теми, її аналіз та систематизація. Завдання викладача – контролювати пошукову діяльність студентів та оцінювати проміжні результати дослідження.

3. Звітньо-оформлювальний. На цьому етапі учасники оформлюють результати своєї діяльності згідно з обраною формою та встановленими вимогами. Це може бути мультимедійна презентація, відеопрезентація, ділова гра, постер тощо. Завданням викладача є консультування студентів щодо особливостей захисту виконаного проекту.

4. Інформаційно-презентативний. На цьому етапі відбувається захист готових проектів та їх оцінювання викладачем. У процесі захисту студенти набувають навичок публічного виступу та розвивають комунікативні вміння [4, 90–91].

Наявність низки етапів дозволяє студентам розвивати навички та вміння в різних видах діяльності. Так, на перших трьох етапах поглиблюються та удосконалюються лексичні та граматичні знання з іноземної мови. Останній етап дозволяє включити набуті знання і вміння в мовленнєві та комунікативні компетентності. Застосування проектного методу дає можливість студентам

використовувати вивчені лексичні та граматичні одиниці. Цей вид роботи дозволяє підвищити мотивацію студентів до вивчення іноземної мови, розвивати їх творчі здібності, удосконалювати вміння парної та групової роботи. Проте для ефективної реалізації проектного методу студенти мають бути готові до такого виду діяльності. Так, Т. Герлянд виокремлює декілька критеріїв готовності студентів до роботи за проектним методом. По-перше, мають бути сформовані комунікативні вміння, оскільки вони є основою продуктивної взаємодії в процесі навчання. По-друге, досягнута «інтелектуальна зрілість» студентів, яка передбачає критичне мислення, здатність до порівняльного аналізу, вміння виокремлювати суттєві ознаки, гнучкість і самостійність мислення. По-третє, наявність досвіду самооцінної діяльності, що дає змогу рівноцінно проаналізувати власну роботу та роботу одногрупників, виокремлювати недоліки та робити конструктивні висновки [3, 44].

Вирішальну роль у ефективній реалізації методу проектів відіграє робота викладача. Його завдання – створити відповідні умови для пошуково-дослідної діяльності студентів, стимулювати вдосконалення іншомовної компетентності, навчити критично мислити та шукати вирішення проблемних завдань. Крім того, необхідно зацікавити студентів роботою над проектом. Також викладач має провести аналіз та оцінку результатів виконаних завдань. Для цього потрібно дотримуватись чітких критеріїв оцінювання проектної діяльності. Серед них можемо зазначити такі:

- рівень усвідомленості визначеного проблемного питання, повнота його висвітлення;
- аргументованість запропонованих рішень і висновків;
- виконання заявлених етапів проектування, їх завершеність;
- рівень творчості, оригінальності втілення та представлення проекту;
- якість його оформлення;
- якість доповіді: повнота представлення роботи, аргументованість і переконливість;
- глибина знань із обраної теми;
- повнота та аргументованість відповідей на поставлені запитання [7, 521].

Загалом, результати роботи студентів мають оцінюватися за ступенем їхньої участі в роботі над проектом і докладених зусиль. Окрім цього, під час планування та розробки проектної методики викладач має враховувати особливості тієї навчальної дисципліни, у процесі вивчення якої реалізується зазначений метод. Доволі ефективним вважаємо застосування методу проектів під час вивчення ділової іноземної мови.

Оскільки зусилля викладача курсу «Ділова іноземна мова» повинні бути спрямовані на формування у студентів комунікативної компетентності [6, 40], використання проектного методу є невід'ємним компонентом курсу. Це обумовлюється впливом проектної діяльності на підвищення мотивації та мобільності студентів під час оволодіння дослідницькими вміннями, які є складовою частиною іншомовної професійної комунікативної компетентності. Для її формування в межах курсу «Ділова іноземна мова» пропонуємо студентам виконати проект під назвою «My own advert» («Моя власна реклама»).

Проект доцільно готувати на підсумковому етапі з теми «Advertising» («Рекламна діяльність»), адже він передбачає використання студентами здобутих знань із опанованої теми, а саме: володіння основними поняттями («advertisement» – «рекламне оголошення», «advertising techniques» – «рекламні техніки», «advertising ethics» – «рекламна етика», «brandname» – «торгова марка», «бренд», «slogan» – «слоган», «logo» – «логотип», «target audience» – «цільова аудиторія», «benefit» – «перевага», «користь», «consumer» – «споживач», «persuasion» – «переконання»), формами та видами реклами, прийомами ефективного впливу на споживача; використання сформованих у ході вивчення теми навичок планування та проведення рекламних досліджень, прогнозування попиту, оцінки ефективності рекламних оголошень; вміння аналізувати суспільні явища й процеси, визначати цільову аудиторію рекламованого продукту або послуги.

Метою цього проекту є узагальнення знань студентів із теми «Advertising»; формування навичок планування рекламних досліджень, дизайнерських та презентаційних навичок; удосконалення вмінь працювати в команді, переконувати, впливати на вибір потенційного споживача реклами; розвиток творчих здібностей, креативності, уяви, критичного мислення, економічного світогляду, культури мовлення.

Запропонований проект необхідно характеризувати за кількома параметрами. Зважаючи на те, що в основі класифікації навчальних проектів лежить низка критеріїв [2, 81–84], проект «My own advert» є:

– за кількістю учасників – груповим, адже виконується групою студентів, від яких вимагається розподіл обов'язків та спільне виконання поставленого завдання;

- за видом діяльності – творчим, адже його зміст і структура залежать від креативності авторів та їхнього власного бачення майбутньої реклами;
- за часом виконання – короткостроковим, оскільки виконується в позааудиторний час у межах вивчення теми «Advertising»;
- за характером координації – із відкритою координацією, тому що викладач повинен координувати та контролювати роботу студентів;
- за методом отримання інформації та її джерелом – збору й обробки статистичних даних, адже передбачає проведення рекламних досліджень та аналіз отриманих даних для подальшої роботи;
- за функцією проекту – контролюючий, оскільки він створюється в ході підсумкового контролю з теми «Advertising»;
- за предметно-змістовною областю – монопроект, оскільки реалізується в межах одного навального предмета – «Ділова іноземна мова».

Створення та презентація проекту мають бути чітко сплановані та передбачають такі етапи:

1) Організаційно-підготовчий. Студенти визначаються з об'єктом реклами. Це може бути будь-який продукт або послуга: їжа, напій, предмет одягу, побутовий товар, автомобіль, електронний гаджет, компанія, ресторан, магазин тощо. На цьому етапі також відбувається розподіл обов'язків: визначаються відповідальні за пошук необхідної для виконання проекту інформації, оформлення та представлення реклами обраного продукту або послуги.

2) Пошуково-дослідницький. Студенти здійснюють збір інформації, яка знадобиться їм у ході виконання проекту:

- досліджують споживчий попит;
- визначають цільову аудиторію (її потреби, мотивації, бажання), на яку варто орієнтуватися;
- обирають рекламні техніки, які доцільно застосовувати для створення реклами певного продукту або послуги;
- вивчають прийоми ефективного впливу на споживача.

На стадії збирання фактів відбувається також ретельне обговорення цілей реклами. Це може бути інформування покупця про новинки, розвиток попиту, нагадування про фірму, товари, знижки, розпродажі.

3) Звітно-оформлювальний. Студенти можуть втілити результати свого дослідження у бажаній формі. Це може бути мультимедійна презентація, стіннівка, брошура, буклет, колаж, відеоролик, веб-сторінка тощо. У створенні реклами неабияке значення відіграє розробка дизайну, а саме, формування візуального образу рекламованого продукту шляхом привернення уваги до його позитивних сторін.

Створена реклама має містити такі компоненти:

- зображення рекламованого продукту або послуги (логотип);
- назва продукту або послуги;
- слоган продукту або послуги.

4) Інформаційно-презентативний. Цей етап передбачає захист студентами виконаних проектів. Головним завданням є представлення результату своєї роботи. Обов'язковим під час презентації створеної реклами є зазначення наступної інформації:

- назва рекламованого продукту або послуги;
- слоган продукту або послуги;
- цільова аудиторія продукту або послуги;
- переваги продукту або послуги;
- ціна продукту або послуги;
- ідея реклами;
- рекламні технології, які використовувалися під час створення реклами;
- прийоми впливу на споживача, які допомогли досягти ефективності реклами.

На цьому етапі студентам пропонується обрати три реклами, які, на їхню думку, є найбільш вражаючими, розмістити їх за популярністю та визначити, завдяки яким рекламним технікам та прийомам ці реклами є найефективнішими.

Так, запропонований для прикладу проект «My own advert» («Моя власна реклама»), виконаний у межах теми «Advertising» («Рекламна діяльність») із курсу «Ділова іноземна мова», є доцільним для створення на підсумковому етапі вивчення теми та сприяє формуванню у студентів іншомовної комунікативної компетентності, аналітичних здібностей, розвитку креативності, економічного

світогляду, культури мовлення. Отже, можемо стверджувати, що проектний метод у навчанні ділової іноземної мови у ЗВО є актуальним, оскільки активізує логічне та критичне мислення, творчі здібності студентів і сприяє розвитку дослідницько-пошукових умінь.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні технології поєднання проектного методу з іншими методами творчої діяльності в межах курсу «Ділова іноземна мова».

References

1. Арванітопуло Е. Г. Особливості навчання іноземної мови за проектною методикою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Педагогіка та психологія*. 2002. № 5. С. 230–236.
Arvanitopulo, E. H. (2002). Osoblyvosti navchannia inozemnoi movy za proektnoiu metodykoiu [Peculiarities of Teaching a Foreign Language by Means of the Project Method]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho lnhvistychnoho universytetu. Pedahohika ta psykhohohiia – Bulletin of Kyiv National Linguistic University. Pedagogics and psychology*, 5, 230–236.
2. Вороненко Т. І. Класифікація навчальних проєктів. *Педагогічна думка*. Київ, 2016. № 17. С. 76–91.
Voronenko, T. I. (2016). Klyasyfikatsiia navchalnykh proektiv [Classification of Academic Projects]. *Pedahohichna dumka – Pedagogical thought*, 17, 76–91.
3. Герлянд Т. М. Методика застосування проектної технології навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2018. № 1 (42). С. 42–45.
Herliand, T. M. (2018). Metodyka zastosuvannia proektnoi tekhnolohii navchannia u zakladakh profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity [Methods of Using the Project Technology of Teaching at Vocational Training Colleges]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Pedahohika. Sotsialna Robota – Scientific bulletin of Uzhhorod University. Pedagogics. Social work*, 1 (42), 42–45.
4. Коваль О. Ю. Проектна методика навчання іноземної мови студентів ВНЗ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. № 63. Т. 2. С. 89–92.
Koval, O. Yu. (2019). Proektna metodyka navchannia inozemnoi movy studentiv VNZ [Project Method of Teaching Foreign Languages to the Students of Higher Educational Institutions]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Formation of a Creative Personality in Higher and Secondary Schools*, 63, 2, 89–92.
5. Полат Є. С. Нові виховні та інформаційні технології в системі освіти: навчальний посібник для студентів педагогічних вузів. Москва: Академія, 2003. 272 с.
Polat, Ye. S. (2003). Novi vykhovni ta informatsiini tekhnolohii v systemi osvity: navchalnyi posibnyk dlia studentiv pedahohichnykh vuziv [New Educative and Information Technologies in the Education System: Textbook for Students of Pedagogical Institutions]. Moscow, Russia: Academy.
6. Полулях Я. Ю. Формування комунікативної компетентності у межах курсу «Ділова іноземна мова». *Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти: тези доп. всеукр. наук-практ. конф. молодих науковців та студентів (м. Чернігів, 9 квіт. 2019 р.)*. Чернігів, 2019. С. 39–40.
Poluliakh, Ya. Yu. (2019). Formuvannia komunikatyvnoi kompetentnosti u mezhakh kursu «Dilova inozemna mova» [Formation of Communicative Competence within Business Foreign Language Course]. *Poliloh kultur: osvithii i kulturolohichnyi aspekty – Polylogue of Cultures: Educational and Culturological Aspects*. Chernihiv, Ukraine. Pp. 39–40.
7. Щербина С. В. Застосування проектного методу у викладанні іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Наукові записки. Філологічні науки; мовознавство*. Кіровоград, 2014. № 128. С. 519–522.
Shcherbyna, S. V. (2014). Zastosuvannia proektnoho metodu u vykladanni inozemnoi movy u vyshchomu navchalnomu zakladi [Implementation of Project Method while Teaching Foreign Language at Higher Educational Institution]. *Naukovi zapysky. Filolohichni nauky; movoznavstvo – Scientific Notes. Philological Sciences; Linguistics*, 128, 519–522.

Kashpur S.

ORCID 0000-0001-8683-1443

Lecturer of Foreign Languages Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: lanagirrl@gmail.com

Poluliakh Ya.

ORCID 0000-0002-1405-3475

Lecturer of Foreign Languages Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: yana.polulyakh@gmail.com

Tashlyk S.

ORCID 0000-0001-7950-2545

Lecturer of Foreign Languages Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: svetik.tashlyk@gmail.com

THE ROLE OF THE PROJECT METHOD IN TEACHING BUSINESS ENGLISH AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article reveals the essence of the project method and the importance of its implementation in teaching Business English. Due to current personality-oriented trends in teaching, the introduction of the project method in higher educational institutions has become an integral component of the educational process, as it stirs up individual research abilities of each student.

***Article's purpose** is to analyze the possibility of using the project method when teaching business foreign language at higher educational institutions.*

***Methodology.** To obtain the most significant results of the study, the methods of theoretical analysis, comparison, modeling, systematization and generalization were used.*

***Scientific novelty.** The article outlines the peculiarities and advantages of the project method when teaching Business English. A sample project on the topic «Advertising» is suggested for analysis.*

***Conclusions.** The project method is a topical subject for many researchers. Peculiarities and stages of the project method are investigated, new types of projects are defined and principles of implementation of this method into teaching foreign languages are studied. The criteria of students' efficiency to work at projects are singled out, as well as the criteria of project assesment. The role of the teacher as a coordinator of students' work is recognized an integral component of project activity. The role of the project method in teaching Business English is proven. A sample project on the topic «Advertising» is suggested and described in detail: the purpose and result (formation of habits and development of skills) are indicated and a detailed algorithm of project procedure is presented. The prospect of further research is to develop the technology for combining the project method with other methods of creative activity within the course «Business English».*

***Key words:** the project method, higher educational institutions, scientific research abilities, business English.*

Стаття надійшла до редакції 31.10.2020

Рецензент: **О. П. Биконя**, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри іноземних мов Академії Державної пенітенціарної служби